

ACC. N:R M. 16610: 1-16.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Landskap: Skåne Upptecknare: Ingvid Norrlöf
Härad: Berättare: fru Amilon, Brunnsg. 18 F
Söken: Lund Berättarens yrke: väverska
Uppteckningsår: 1967 Född år 1880 i

Stadstraditioner. s. 1-16.

LUF 126

Skriv endast på denna sida.

M.16610.

Ifylles av uppgiftslämnaren

Berättarens namn: Amilon
" födelseår: 18804.
" födelseort:
" yrke: Väverska / fru

Makes/makas namn: Amilon
" födelseår:
" uppväxtort:
" yrke: Vävar

Faders namn:
" födelseår:
" uppväxtort:
" yrke i staden:
" yrke före ev. in-
flyttning till staden: Lantarbetare

Moders namn:
" födelseår:
" uppväxtort:
" yrke i staden:
" yrke före ev. in-
flyttning till staden: Lantarbeterska

Farföräldrars yrke:
Morföräldrars yrke:
Antal syskon:

ACC. N:R M. 16610:1.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Sagesmannen berättar att där
dunaggress' lög bygger nu Tulehuset.
Och vid Yörn handelen på hörnan fanns
laga en eller ev. förvänings hus. Och
så fanns det ett bageri, där kussarna
nu håller. Och där fanns även ett
vinshopp, "det är skam att säga det
men det" kallades för lusshen. Sages-
mannen tror, att mannet kom från
Krogfjuns försälda hem utifrån Örtan
Oskarstöv, för de kallade hennes föräldra
hem för "lusa klämmen". "Se, de
hade vednamn på allt för i
världen." Och så längrer nu mot St.
Södergatan, där Bratta och Golen är nu.
Där lög en riktigt stor kvarn. Där
kunde man köpa mjöl. Men så lades
den ned, och under krigsåren in-

bovarstades familjer där, sådana som var
husvilla. Sedan byggdes "baserarna"
på Norr eller s. k. "småbygderna". Folk
de kallades aldrig annat än "baser-
karna". Där var bra lägenheter,
sugersmannen har varit borta där på 1940-t.
Sugersmannen kan inte erinra sig några
årenamn på affirella byggnader. Men på
på gården vid rådhuset var det ank-
troner. Folk var fattiga då, och köp-
te nog för att sätta bo. Det var
friskvårdigt, som folk bodde då. Suger-
mannen vet familjer som bodde med
sex barn i en vindskupa med bara
en skumbädd till kök. Ett var inte tal
om kök då. 1916 lades det in på
nere vid nöden och på några år
lades det också in i slutskedet under

kungsåsen. Då fanns det inte fatogen,
utan man brände karbid lampor.
Det lades i en behållare, och så
blev det en slags argas, som brände,
och det lyfte bra. Under kungsåsen
fick man elda med torv, som
koka handlaren sålde. Varje person
fick 25 gr. smör/veden under kungst.
Man fick steka i någon slags alfa, man
kunde ju inte bara äta kokt mat. Och
så köpte man pärlrötter och äta mo-
rötter s. k. häst morötter, som bindarna
kom till staden och sålde. Annars var
de egentligen härt mat. Men de
var inte alls dumma utan goda
och söta. Man fick stå i kö för allting
under kungst. Man kunde också
få x köpa gult bröd. Det var va-

kat på groot rågnjöt och blod ollu det
var mörk rätt! Man var glad att
få ett nytt bröd då, fast de var
ju lite torra. I dec. njöt de
vuxna om dagen, men barnen fick 't/2
liter.

Där Sandkliriken vid Gymnastgatan
nu ligger låg för en stor skola, och
där fanns en stor lumphandel som
låg inne på gården. Det fanns även
Hälskaren från Hälskärden. Så låg
där ett långt boningshus mot Tvär-
gatan, men det var redan ruinerat.
Lumphandlaren kallades för "Gökan
Järnbygg". Han hade vedanarna
på alla människorna då. Han var
våldigt stor och stark och hade en
redig järnbygg. Säger mannen har

köpt många kassar där. Där var många
hökare där nere. Ett litet lög vid
Hospitalsgatan och på hörnan av Hos-
pitalsgatan och Korsgatan lög en mjölk-
affär, 'Berssons', och de sålde en-
dagligen ostar. Mariagatan - Korsgatan
lög ett hökeri och Trädgårdsgatan
- Korsgatan en mjölk affär och mitt
emot på andra hörnan ett hökeri.
Där lade de in kryddor och
kokte grisfötter och sålde. De gjöde
mycket fri de som bodde där nere.
De gjöde det fria fabriksfallet
skulle köpa, fri de hade inte tid
att laga mat, de jobbade ju
alltid. Så för gjöde inte sagesman-
nen det, men många andra gjöde
det. Och så köpte man på skuld.

och betalade varje fredag. Sagesmännen
begriper inte hur de kunde gå till,
men det var förstass kvinnor, som
skatte affären, medan männen arbe-
tade, annars hade det inte lönat
sig. Vid nuvarande tobaksaffären
på Premergatan fanns då en myc-
ket stor trädgård s. k. Fribergsträd-
gård.

Stadsparken kom till efter ut-
ställningen 1907 som minne. Men
vallen s. k. Högevall, den är ett
befästningsverk från gamla tider.
Sågs det, och den har väl gått runt
om här. Det var dåligt med
någon. Man gick till Fallets Park,
och det kostade 25 öre i intäkte.

3:e plats på bio kostade också

25 öre. I Säs studenthusen vid Esplanaden nu är, då var då en stor gräs med svart vatten i. Man promenerade på Esplanaden och vid H.S.B. husen fanns då en stor handelsfridgård, fast vages mannen handlade på torget. Med sammanhållningen kunde det vara både så och så. Man passade varandras barn ibland. Om någon gick bort och arbetade kunde någon granne ta barnen för några ören. Sögmannen hjälpte sjätte grannar på så, ibland. Något är hämnades barnen på Barnkrubban vid Korsgatan. Det var gamla kvinnofröningen, som hade hand om den. Man betalade bara 40 öre om dagen då, och det

var bittigt. Men äldste pojken fick lung-
inflammation, och där efter lämnades
inte barnen dit mera. Men andra
hade sina där i åra vis. Där
nere i Nya Stan var ju folk som
behövde be bittigt, så där sam-
lades ju allt möjligt. Vid hög-
tiderna så gick där alltid två
poliser, då en vågade sig inte en-
sam dit. Där var ju mörket ju, så
det var ingen hejd på det.

Studenterna var sällsynta på den
tiden. Om en flicka från Nya Stan
var ute med en "utt mössa", då
var det en stor skandal, för det var
ju alla, vad de ville med en fat-
tig flicka. Där för tiden var det
inget hedra! Där nere fanns

det många som vävde, och några få
hantverkare, ss. skomakare och skidlåse
göra omkring. Yngen spec. uppfatt-
ning om hantverkare! Kontorspelle
var fristass inte finare än de andra.
Fabriksarbetarna fick hålla sig
för sig själva. Yngen spec. syn på
präster, men de var nog mer religiö-
sa för. Alla promenerade på
Esplanaden och både unga och äldre
gick i parken. På måndagsefter-
middagen var det fört intäcke. Fuar-
na tog mat och barnvagn med sig
och befordran kom männen på kröller
och drack kaffe och åt. Då samlades
man med vänner eller släktingar och
pratade. Men det var bara arbe-
tare, som gick dit.

Under uppväxt tiden bodde
sagesmannen på landet. Det var
statarbivet - flyttfågeln på den tiden.
Ågodelarna lastades på vagnar så
körde man i väg till ett nytt ställe.
Det var hemskt. Då var det räma
på landet än i staden, både med lön
och kostad. Föräldrarna flyttade ofta
från de ställen, där skulle få det bättre.
Sagesmannen flyttade till stund
för få kostare arbetstid, man var
aldrig fri på landet. Man var fri var
3:e söndag och började klockan fyra
på morgonen till 1/2 8 på kvällen.
Sagesmannen började vid 9 års ålder
gå bort och galna betor. Under skol-
terrainen fick man lov för att
hjälpa till med betupptagningen hem-

ma. De var inte så stränga då i skolan. Men annars hade man inget arbete under skoltiderna. I frätida hemmet fanns i regel två rum, det var allmänt fristat. Något kök fanns inte, utan å det stället ar rummen fanns en spis och det rummet var det blädder, det var den s. k. stuan. I det andra rummet s. k. kammaren fanns stengolv, och där sandade man golvet till jul. Och till stuan hade man ena till jul. Några mattor fanns inte. Så vävde man trasor, två mattor längs i hop till filtar. De var mycket vackra och fanns även hos kvinnorna, och de kallades för en "plädde".

1907 flyttade sages mannen till Lund och bodde då som ogift på Premiegatan i ett litet gavelrum. Hyran var 5 kr/mån. Sagesmannen började 1907 arbeta på Bindgarns fabriken i Kalmö. Lönen var 1 kr/dag eller 7 kr/vecka. Söndagen var fri och på lördagen slutade man kl. 14. Då arbetade man 60 tim. i veckan.

1907 var sagesmannen en av de fria som tecknade sig på listan för att gå med i fackföreningen. Det var ju så dåligt betalt. Men lönen höjdes till 9 kr/vecka efter avtalet och nästa år 9,60/vecka, fast arbetstiden var ännu 60 tim. /vecka, men det tänkte man inte så mycket på.

Arbetsgivaren disponent Winkler

anbudsbyen en ar hurud delägarna i fabriken, gillade inte fackföreningen. Ynnan den kom från de som varit länge på fabriken 5 kr till julklapp och de andra 2 kr. Men det tog slut, när fackföreningen bildades. Men Winkler var representativ, han var stor och lång, så när han kom till fabriken gjorde man lednen till varandra med handen utvande, att den länge kom, och det gick sig snabbt minn. Man var rätt skraj för honom, och han skeddde inte briden utan kunde skälla. En 2. 3 st. gick inte med i fackföreningen. Men de från allt gå med till slut de också efter på turen. De blev snart bostade och äkte i tid.

nungen med namn, och då blev de
på så vis märkta och g. de då helbre
med. 1909 vid stycken arbetade
sagesmannen hos släktingar i Ö. Tom
på Lantgård. Något år efter bodde
främlingarna på Arkiegatan vid
norr. Kooperativa och sagesmannen
även. Det var då bra källor. Främlingarna
ville väl söka få det vätte i Lund, men
efter något år flyttade de åter ut på lan-
det. 1912 gifte sig sagesmannen,
och bodde då på Mariagatan 6, en
privat Mattson ägde huset. Där fanns
frå små rum och kökare. På Prene-
gatan NR. 8 var fins en koloni, och där
hade man en liten bit och odlade
potatis, bär och grönsaker där. 1917
övertog man kolonin till svärsfrämling-

na, hade då haft den redan 1915.

Senare byggdes det på området.

På Preuregatan Nr. 23 hade makarna ett litet rum, som de hade till vitlokal. Mannen var sjuklig och kunde inte gå bort och arbeta.

Här vävde båda makarna kasmattor. Till dungrens, som låg vid mur. I det huset sålde man många kasmattor och efter 1917, då sages mannen slutat arbeta på Bindgarnsfabriken, reste han och en 6-årig kvinna till Malmö och sålde mattorna där. De fick på den tiden 1,50 per meter. På fabriken spinn sages man-
nen t. ex. lin. Kvinnor i Lund kunde annars arbeta på Borgs, Salanders eller Hiltisch garneri.

ACC. N:R M. 16610:16.

Det låg på hörnet av Ö. Hästensgatan
och Tomtegatan. Men det brukade
sitt illa och de fick inte ha det
mer där, hörde sagesmannen.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND